

75 ANIVERSARI DELS COMUNISTES CATALANS

Marxista, nacional i de classe

El PSUC va tenir un paper rellevant durant la Guerra Civil i va ser 'el partit' de l'antifranquisme

Reportatge

JOAN ESCULIES
BARCELONA

Escassos dies després de l'esclat de la Guerra Civil, el 23 de juliol del 1936, quatre organitzacions –la Unió Socialista de Catalunya (USC), el Partit Comunista de Catalunya, la federació catalana del PSOE i el Partit Català Proletari– van unir-se per fundar el Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC). La fusió fou la resultat de les dinàmiques frontpopulistes i les aliances obreres, amb arrels en els Fets d'Octubre de 1934, sumades a la voluntat de la Internacional Comunista de superar la divisió entre comunistes i socialistes per formar “un únic partit del proletariat”. El naixement del PSUC, però, també fou conseqüència de la incapacitat d'arribar a un acord amb el Bloc Obrer Camperol i l'Esquerra Comunista, que el setembre del 1935 havien format el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM).

El PSUC es definí com un partit “nacional i de classe”, d'ideologia marxista-leninista, i escollí Joan Comorera, de la USC, primer secretari general. Durant la guerra, el PSUC va defensar el retorn al ordre republicà, va ser un mobilitzador social contra el feixisme i formà part en diverses etapes dels governs presidits per Lluís Companys amb consellers com el mateix Comorera i Rafael Vidiella. L'any 1938 Josep Moix seria nomenat ministre de Treball de la República.

Els Fets de Maig

Les desavinences prèvies entre marxistes van continuar enmig de la guerra. El POUM, antiestalinista, era partidari d'una guerra revolucionària com a requisit previ per assolir la victòria en la contesa. El PSUC, en

El PSUC va tenir la primera seu a l'Hotel Colón de la plaça Catalunya, a Barcelona. La foto és del 25 de juliol del 1936. EFE

canvi, combatia per restaurar la normalitat republicana i aconseguir després una democràcia “de nou enuncy”. El punt àlgid de la desavinença es va produir durant la primera setmana de maig del 1937. El POUM, junt amb els anarcosindicalistes de la CNT-FAI, va enfrontar-se a les forces d'ordre públic de la Generalitat, als milicians del PSUC, la UGT i Estat Català, i als guàrdies d'assalt del govern de la República. La lluita deixà uns tres-cents morts i significà l'inici de la davallada de la CNT-FAI i del POUM, els membres del qual serien perseguïts. També suposà la consolidació del jove PSUC, que en un any va passar de sis mil a seixanta mil militants.

Perduda la guerra, el PSUC –tant a l'interior com a l'exili– va proposar una resistència activa contra la dictadura franquista. Una determinació que li suposà un cost humà considerable, malgrat que aconseguí sobreviure en la clandestinitat. Durant els anys de la Segona Guerra Mundial, el PSUC perdé la seva independència, per passar a dependre del Partit Comunista d'Espanya (PCE), i abandonà el caràcter de partit *unificat* per ser una organització comunista *normal*. Als cinquanta, impulsà una nova etapa de lluita a l'interior amb líders destacats com Gregorio López Raimundo, mentre els nuclis exteriors estaven formalment sotmesos al PCE.

República
A la guerra el PSUC es va imposar al POUM, la CNT i la FAI i va créixer molt

Municipals
El 1979 va guanyar les alcaldies de Badalona, Sabadell i Cornellà

Als darrers anys del franquisme, el PSUC impulsà els moviments universitari i obrer. Aplegà un nombre important d'intel·lectuals i tingué una forta incidència. Malda per mantenir la seva independència inicial del PCE i travà una política d'aliances amb la resta sectors democràtics augmentant la militància i generant grans expectatives de futur. L'abril del 1977, el partit va ser legalitzat i en les primeres eleccions municipals va obtenir més de cinc-cents regidors i l'alcaldia de trenta-quatre municipis, entre ells els de Sabadell, Badalona, Santa Coloma o Cornellà. Va participar en l'Assemblea de Catalunya amb Antoni Gutiérrez Díaz, en el consell executiu de la Generalitat provisional de Josep Tarradellas i en l'elaboració de l'Estatut d'Autonomia del 1979. En les primeres eleccions al Parlament del 1980, amb Josep Benet al capdavant, va aconseguir 25 diputats i va ser la tercera força més votada.

De l'esllanguiment a Iniciativa

Amb tot, a l'inici dels vuitanta va començar una davallada electoral important. L'any 1984 va obtenir només sis escons al Parlament. La incapacitat d'atreure un vot cada vegada més decantat cap al PSC-PSOE, d'orientar cap al futur una identitat basada en l'antifranquisme, i les discrepàncies internes –sobretot arran de la renovació eurocomunista– van dur el PSUC a una crisi profunda. La lenta sortida del pou, amb Rafael Ribó al capdavant, fou l'impuls d'una federació de partits polítics, a partir del 1987, sota el nom d'Iniciativa per Catalunya. El PSUC hi roman hivernant fins avui. ■

ICV celebra l'efemèride amb l'estrena d'un film del 1976

ICV es va aplegar ahir a la seva seu del passatge del Relloige per celebrar el 75è aniversari de la fundació del PSUC i recordar la dificultat de sobreviure i exercir com a formació política durant el franquisme. L'acte, presidit per Joan Herrera, es va centrar en l'estrena de la pel·lícula del 40è aniversari del PSUC, filmada l'any 1976, quan el partit encara era il·legal. Durant l'acte també es va recordar la trajectòria de la militant històrica del PSUC i ICV Laia Berenguer, expressa política i exalcaldessa de Sant Feliu de Codines, que va morir al juny. Al setembre es presentarà un llibre de l'historiador Manuel Vicente Izquierdo i a l'octubre s'homenatjarà el militant de Figueres Carles Caussa.

JORDI PIZARRRO